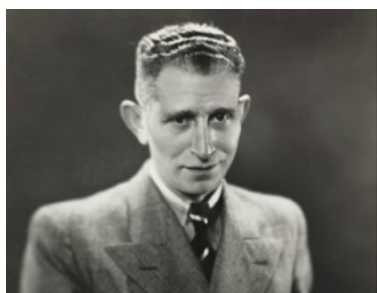

Op de Brink in Deventer luistert het massaal toegestroomde publiek naar Han Hollander, die een radioverslag geeft van een voetbalwedstrijd.

Hartog (Han) Hollander was de eerste Nederlandse radio-sportverslaggever.

Hij werd vooral bekend van de verslagen van de voetbalwedstrijden die hij vanaf 1928 voor de AVRO verzorgde.

Zondagmiddag 11 maart 1928 deed hij voor de eerste keer in de Nederlandse geschiedenis een live voetbalverslag, België-Nederland rechtstreeks op de radio. Hij kon zijn sportverslagen zo enthousiast brengen dat iedereen aan de radio gekluisterd zat. Bevlogen en gepassioneerd deed hij verslag van vele interlandwedstrijden, maar hij was ook een deskundig journalist en een vlotte interviewer.

Hartog Hollander was in 1912 getrouwd met Leentje Smeer en had één dochter Froukje.

Gezin Hollander

Hartog (Han) Hollander is op 5 oktober 1886 geboren aan de Walstraat 113 in Deventer. Eigenlijk heette hij Hartog, maar aan het begin van zijn sport-verslaggevers-carrière wijzigde hij zijn naam in Han omdat dit Nederlander klonk.

Hij was één van acht kinderen in het gezin Hollander. Zijn vader was een welbespraakt joods koopman in Deventer. Die achtergrond kwam hem later goed van pas als sportverslaggever.

Ondanks dat het gezin niet rijk was, ging Hartog met zijn broer Karel naar de HBS in Deventer.

Geen Be Quick maar Go Ahead

Karel Hollander, broer van Han, en vriend Leo Kleinsmiede richtten in 1902 een voetbalvereniging op. Voetbalclubs schoten in die tijd als paddenstoelen uit de grond. Eerst was er alleen sprake van een afgezet veldje en een leren bal. Vergaderruimte bleek ook nodig. Dat kon geregeld worden via de oom van Leo, J.H.Rensman. Deze oom was een fanatiek bestrijder van alcoholisme; hij had een Volksbond tegen Drankmisbruik opgericht.

Het verenigingsgebouw stond aan de Polstraat 37 en oom Rensman zag wel wat in de oprichting van een voetbalclub door zijn neef en zijn vrienden Hollander. Rensman vond dat sporten de jeugd op het goede pad hield, los van drankverslaving, verveling en vrouwen. Het gebouw aan de Polstraat mochten de jonge voetballers wel lenen om te vergaderen. "Be Quick" was de naam van de club. Dat veranderde echter al snel want er waren al zoveel "Be Quicks". Hartog kwam toen met het idee om de club Go Ahead te noemen en de oprichting was op 1 december 1902 een feit.

Het oude Be-Quick, later Go Ahead.

Stoande: H. Koozman, A. Denkers, H. Hollander, M. J. Polak en J. Michels.
Knielend: J. W. Kolkman, W. Langelaar en L. zur Kleinsmiede.
Liggend: G. Michels, K. Hollander en D. J. Meijer.

Karel en Hartog waren op zeer jonge leeftijd leden van het eerste uur en waren zeer geliefd bij de club. Hartog, die al gauw de bijnaam kreeg van "The Duke" (Hartog=Hertog=Duke) hing op vergaderingen en tijdens de wedstrijd vaak de paljas uit. Hij stond bij Go Ahead bekend als een opvliegend en bevlogen persoon, die zich stortte in het voetbalspel. In 1972 werd bij de voetbalclub Go Ahead "Eagles" eraan geplakt.

Na de HBS

Na de HBS-opleiding trad hij op 26 september 1904 in dienst van de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij. Hij begon als leerling-klerk en was in 1921 chef-commies in het administratiegebouw in Amsterdam. Een heel goed betaalde baan maar die hem niet de voldoende bekoring gaf. Zijn hart lag namelijk in de (voetbal)sportwereld.

In 1907 moest hij zoals zovelen in militaire dienst. In Utrecht zat hij bij de Telegraafcompagnie van de Genie. Ook hier vermaakte

hij zijn kameraden door zittend op een brits bevolgen verslag te doen van allang gespeelde voetbalwedstrijden. De soldaten hingen aan zijn lippen. Eén van hen was zijn slapie Willem Vogt, de latere directeur van de AVRO. Een man die later in zijn leven een belangrijke (zowel in positieve- als negatieve zin) rol zou vervullen.

Radioverslaggever

Ondanks zijn goed betaalde baan nam en kreeg Han Hollander in 1921 eervol ontslag bij de Spoorweg Maatschappij en accepteerde hij een baan bij de Sportredactie van de

Telegraaf. Hij werd plaatsvervangend chef van de Sportredactie, een functie die hij tot de oorlog vervulde. Willem Vogt, directeur van de AVRO en vroegere dienstmaat van Han Hollander zocht in 1928 iemand voor het eerste sportverslag op de Nederlandse radio. Hij herinnerde zich zijn slapie Han Hollander als een smakelijk verteller over (voetbal)sport. En deze Willem Vogt vroeg hem voor het eerste ooggetuige verslag op de radio van de voetbalwedstrijd Holland-België op 11 maart 1928.

Van deze eerste radiorapportage bevindt zich een plaquette in het Olympisch Stadion in Amsterdam met onder "Hollanders" kop de volgende woorden: Ter herinnering aan Han Hollander. Het allereerste radioverslag, gedaan door Han Hollander werd zo'n groot succes, dat hij erna meer dan 50 interlandwedstrijden versloeg en in de jaren dertig zijn populariteit enorm toenam. Op 22 mei 1938 werd hij gehuldigd vanwege zijn 50e interlanduitzending.

De grote populariteit van Han Hollander is vooral te verklaren door zijn stijl van werken. Hij kon luisteraars (ook niet-sportliefhebbers) laten meeleven door hun het gevoel te geven bij de sportgebeurtenis aanwezig te zijn. Kenmerkend was de sfeer die hij wist over te brengen, zoals die van wat men "het krankzinnig kwartiertje" in een wedstrijd noemde. Daarmee werd bedoeld het plotseling briljante spel waarin Nederlandse voetballers alles scheen te lukken en tegenstanders superieur overspeeld werden. Vooral echter door zijn wijze van spreken – rad van de tong, vlug reagerend en beeldend in woordgebruik – slaagde hij erin de

spanning vol te houden. Hij was een deskundig journalist, een vlot interviewer en hij had een boeiende stem, hetgeen nog te horen is in opnamen die nog bewaard zijn gebleven. Hij was in ons land de pionier van het gesproken sportverslag.

Vanaf 1930 had hij bovendien zijn wekelijkse "sportpraatje" bij de AVRO, waarin hij naast voetbal vele andere sporten aan de orde stelde. Hij was van vele markten thuis. Hij becommentarieerde ook allerlei andere sporten zoals zwemmen en atletiek. Zo versloeg hij de Olympische Spelen van 1936 in Berlijn. Vanwege zijn positieve bijdrage aan het Olympisch spektakel ontving hij een door Hitler persoonlijk ondertekende oorkonde thuisgestuurd. Over zijn joodse afkomst heeft Hitler vast niets geweten. Tweede Wereldoorlog

In mei 1940 eindigde de carrière van Han Hollander. Zijn laatste sportpraatje was op 16 mei 1940, een dag na de capitulatie van Nederland. Hoewel toen nog geen sprake was van anti-joodse maatregelen door de bezetter, werd Han Hollander ontslagen door de AVRO-directie onder leiding van Willem Vogt. Zijn eens zo goede vriend verbrak het contact vanwege zijn joodse afkomst. Jaren later vertelde Vogt dat hij deze maatregelen alleen maar trof om de Duitsers niet voor het hoofd te stoten. Maar hoe kon hij in mei 1940 weten waar de Duitsers een jaar later mee zouden beginnen? Blijkbaar wilde hij met het vroege ontslag van de joodse werknemers zijn eigen AVRO-droom (een landelijke omroep met hemzelf als directeur) waarmaken. Op internet is een felle woordenwisseling onder historici over de discutabele rol die Vogt, die zijn eigen vriend liet vallen, speelde in de Tweede Wereldoorlog.

Han Hollander zag er het nut niet van in om onder te duiken.

Hij had immers een door Hitler ondertekende oorkonde en vertrouwde hierop dat er weinig met hem kon gebeuren en hij vrijgesteld zou worden van deportatie. Op aandringen van zijn vrienden is hij uiteindelijk toch nog ondergedoken, vermoedelijk in Vaassen (Gelderland) aan de Gortelseweg 41. Maar toen hij hoorde dat zijn dochter opgepakt werd heeft hij vermoedelijk de schuilplaats verlaten en viel in handen van de bezetter. Met zijn vrouw en dochter werd hij naar Westerbork gedeporteerd. Zijn charme, passie en karakter werkten ook daar weer in zijn voordeel. Hij kreeg daar één van de meest benijde baantjes van het hele kamp, namelijk zoiets als administrateur van het zogenaamde Heidelager, halverwege Westerbork en Hooghalen. Hij had het baantje gekregen vanwege zijn internationale faam. Hij genoot van vele faciliteiten en was daar zo vrij als een vogel.

Totdat zijn vrouw een onvoorzichtige snedige uitspraak doet tegen een Duitse Joodse vrouw; “er komt nog wel een andere tijd. Wij zullen jullie Rotmoffen dan wel krijgen. Zo denken hier vele andere Hollanders, maar ze zeggen het niet, althans waar Duitse joden bij zijn”. De Kampcommandant, aan wie zij dit verraadde vond dat de vrouw van Han Hollander te ver was gegaan en liet ze in barak 51 opsluiten waarna het echtpaar Hollander en dochter op transport worden gezet naar vernietigingskamp Sobibor.

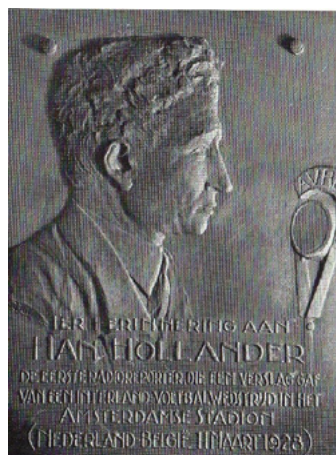

Tegelijk met 2416 andere personen, van wie geen enkel persoon de verschrikkingen overleefd heeft. Op 9 juli 1943 kwam Han Hollander om het leven.

Han Hollander wordt op verschillende plaatsen herdacht:

- In Deventer is een Han Hollanderplein naast sportcentrum de Scheg in Colmschate.
- In het Olympisch Stadion hangt een plaquette, die herinnert aan zijn eerste radio-uitzending.
- Op 5 mei 2009 werd bij zijn voormalige woonhuis aan de Amstelkade een “Stolperstein” gelegd.
- Rond 2000 was er sprake van een nieuw te bouwen Go Ahead Eagles-stadion, dat het “Han Hollanderstadion” zou gaan heten. Nieuwbouw is toen niet doorgegaan.
- Bij het laatste woonhuis van Han Hollander aan de Walstraat

123 was een gedenksteen. Het gezin was verhuisd van 113 naar 123. Dit huis is omstreeks 2008 afgebroken vanwege de doorgang Walstraat naar de Boreelkazerne. De gedenksteen kon nog net op tijd uit de vuilcontainer gered worden en is geschonken aan DVV Go-Ahead. Het Etty Hillesum Centrum heeft met medewerking van DC Vastgoedontwikkeling een mooi herinneringsbord op het huis aangebracht. De onthulling ervan was op 7 november 2013. Hier kunt u een fotoreportage van de onthulling zien.

[Hier](#) kunt u een opname luisteren van een radioverslag van Han Hollander (1935: België- Nederland 0 - 2).

bronnen:

- www.historien.nl
- www.wieiswieinoverijssel.nl
- documentatiecentrum Etty Hillesum Centrum
- www.historici.nl
- www.historischcentrumoverijssel.nl
- www.nl.wikipedia.org
- Dr. J. Presser: Ondergang deel 2

Roggestraat 3
7411 EP Deventer
0570-641 003
www.ettyhillesumcentrum.nl

Volg ons